עבודת ישראל — לשבת תשובה

בהפטרה שובה ישראל עד ה' אלהיך. פירוש שצריך לשוב עד שיהיה ה' הוא הבורא אלהיך אלהות שלך פי' שתהא כסא ומרכבה לקדושתו ותוכל לדבק בו ולדבר לפניו תפלות ותחנונים כאשר ידבר איש אל רעהו למשל כאשר תאמר ברוך אתה ה' יהיה בעיניך כאלו אתה עומד לפניו ממש בלי שום מסך ומחשבה זרה מבדלת ח"ו וז"פ אמרו אליו כל תשא עון כשתזכה לאמר אליו היינו לפניו כנ"ל אז סימן כי נשא עונך וטוב לך כי כל מניעת התפלה ממחשבות זרות הם באים מעונותיכם אשר הם מבדילים וגו' לכן בסור העון ממך תהיה קרוב לה' לומר לפניו דברי תפלות שירות ותשבחות ומסיים הכתוב כי כשלת בעונך רומז על הצרות וזמן החורבן שאז כולנו כשכורים ומשוגעים מכובד החורבן והצרות ורדיפות מיום אל יום עד שנחשב לפני הבורא ב"ה כל העונות בית ישראל כאלו עשו שוגגים כמ"ש הזוה"ק ע"ש וזה כי כשלת בעונך כשלון לשון שוגג ואמר הנביא לרמז להם לאהבת התשובה אפי' דקי"ל כי התשובה מיראה מהפכת הזדונות לשגגות מ"מ כיון שע"י הצרות בלא"ה נמשכו הזדנות כשגגות ממילא כששב ומתחרט עליהם לפני הבורא ב"ה הוא ברוב חסדיו מהפכם לזכיות וריח ניחוח לה' ויזכה להיות כסא ומרכבה לה' וז"ש במד' עד ה' אלהיך ועד בכלל פי' כנ"ל שזוכה להיות כסא לכבודו ית"ש וכמ"ש גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד פירושו כנ"ל ור' יוחנן אמר ולא עד בכלל פי' הגם ששב אינו כמו הצדיק ואינו זוכה להיות כסא לכבודו ית' ומקשה שם ומי אמר ר' יוחנן הכי והאמר ר"י גדולה תשובה שדוחה ל"ת שבתורה שנא' ואת זנית רעים רבים ושוב אלי נאום ה' פי' דהנה רמ"ח מ"ע הם בקום ועשה והם בעולם המעשה ומצות ל"ת עיקרם להיות שב ואל תעשה להיותם עיקר בעולם המחשבה לשמור עצמו לבלתי עשות כל רע לכן מצות ל"ת הם גבוהים ורמים מבחי' מ"ע כידוע דרש הפסוק זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור כי שמ"י עם י"ה עולה שס"ה וזכר"י עם ו"ה עולה רמ"ח נמצא שמצות ל"ת נחשבין בחשבון שם י"ה שהוא עולם המחשבה ומ"ע הם בחשבון שם ו"ה שרומז על עולם המעשה כי מצות ל"ת הם גבוהים ורמים עד שמגיע הפגם מהם להתחייב מלקות כריתות ומיתות ב"ד. ואפ"ה אמר ר"י כי התשובה דוחה ל"ת שבתורה ש"מ שהתשובה מעלתה גבוהה ורמה על כולנה. והוא מחמת ששרשה ג"כ בעולם הכסא. וא"כ קשה ע"ז דאמר לעיל ולא עד בכלל וכנ"ל. ומשני שם הא ביחיד והא בצבור ע"ש. ואמר הכתוב קחו עמכם דברים. פי' ע"פי מה שאמר הריב"ש ז"ל בפסוק לעולם ה' דברך נצב בשמים. כי האותיות שאמר הקב"ה במעשה בראשית ויהי הוא צוה ויעמוד. המה האותי' שמחי' ומהווים הדבר ההוא לעולם כמו יהי רקיע או תדשא הארץ דשא וכן כולם. וזה לעולם ה' דברך נצב בשמים. וכן בכל הברואים עכ"ל. והנה דרך בני ישראל המתקדשים לנהוג כמ"ש בש"ע א"ח סי' רל"א דהיינו אפי' באכילה ושתיה ושאר דברים גופנים הכל לכוון לעבודת היוצר ב"ה ע"ש. ויש גבוה מעל גבוה אשר יכולים להגביה הני"ק ע"י דברים גופנים והם האותי' שברא בהם הקב"ה העולם והברואים כנודע דרך זה למשכילים. ועובד הש"י תיכף בשעת אכילה ושתיה. והנה נוסד

הענין עכ"פ לתקן בימי התשובה ובעשי"ת להתענות. או לאכול ולשתות בקדושה ובטהרה לתקן מעשה כל השנה כולה. וזה קחו עמכם דברים. המה האותיו' אשר יצאו מפי העליון לברא הנבראים ומהוה אותם קחו עמכם והרימו אותם ושובו אל ה': ואז כל תשא עון ונשלמה פרים שפתינו. דהיינו שע"י השפתים נשלמה הפרים המה פ"ר דינים להמתיקם והם ישלימו לזכות כנודע:

עוד בהפטרה אהי' כטל לישראל. אי' בילקוט אמר ר' אבהו שני דברים שאלו ישראל שלא כראוי. אמר הקב"ה שאלתם שלא כראוי. ויבא כגשם לנו וכו' שהרי עוברי דרכים מצטערין בו וכן עובדי הגתות ודומיהם אלא אמר כו' אהי' כטל לישראל וכו' ע"ש. יש לבאר שאלת ישראל דהיינו שהם בקשו שהקב"ה יתנהג עמהם מדה במדה לפי העבודה. וזה נק' בחי' גשם לשון גשמות ואז יהי' טוב לעושי רצונו וממילא העונש לעוברי רצונו אבל הקב"ה שהוא אב הרחמן המרחם על בריותיו ומבין טובות ישראל לאמיתו אמר להם שאלתם שלא כראוי שהרי עוברי דרכים מצטערין בהם דהיינו שע"פי הנהגה זאת יהיה טוב לצדיקים הגדולים הראוים במעשיהם אבל לא לכל נפש וכמה בנ"א עוברי דרך ה' ונק' עוברי דרכים וח"ו יהי' העונש מצוי. אבל אהי' כטל לישראל כי הטל הוא מאוצרהגנוז מתנת חנם ומקורו הוא מטלא דבדולחא והוא דבר השוה והטוב לכל נפש ואעפ"כ ישלם הטוב לישראל ויפרע מעוברי רצונו כי כבר אמרנו וכתבתי מזה בהגהות לס' תיקוני זוה"ק כי הקב"ה חונן מתנת חנם וחסד לעמו ישראל מהטל העליון ואעפ"כ מתנהג עמהם לעיני כל מדה במדה כדי שלא יהי' קטרוג על ההשפעה אשר הוא משפיע להם לבדם לכן חנן הקב"ה וזיכה אותם במצות צדקה ובכח הצדקה כמו שהם נותנים צדקה למטה כן ראוים במעשיהם לקבל צדקה וחסד:

שובו אלי ואשובה אליכם. הזהיר הנביא לשבים אל ה' שלא יהיה עיקר מגמתם לתקן נפשם לבד או שורש נשמתם כי גם זה קצת עובד א"ע אבל עיקר העבודה לשוב אל ה' מלבבו הנשבר על גלות השכינה וכנ"י בפרט ע"י מעשיו אשר עשה מאז אשר לא טובים הנה. ולכן צריך להתחרט ולשובעליהם וזה נק' שובו אלי לעשות תיקון אלי ומכון לשבתי. אכן שלא יאמר האדם אם אלך דרך גבוה כזה לעשות עבור השכינה פן ח"ו לא אשיג המעלה הזאת התשובה הנכונה מוטב לי שאשוב כדי לתקן נר"ן שלי. לכן הבטיח הנביא שאם ישוב האדם אפילו באופן זה ומדרגה גבוה אל ידאג דאגתו כי בוודאי הקב"ה יסייע לו ויתקן נר"ן שלו וזהו שובו אלי ואשובה אליכם: